

Maarten P. C. Zoutendijk

Dr. Jan Erk

S1146807

Comparative Politics

Q2 2016

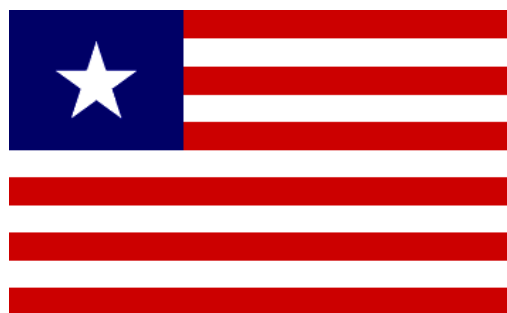
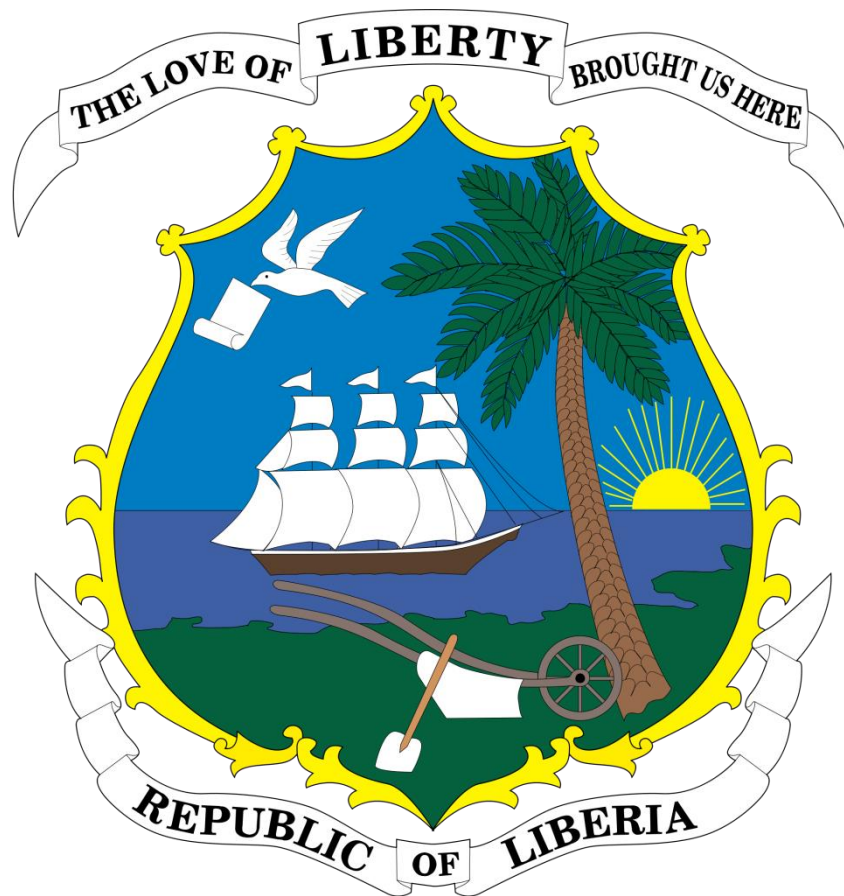
Departement Politicologie

Woorden: 7920

Universiteit Leiden

Liberia: Natievorming in Afrika's Eerste Onafhankelijke Republiek

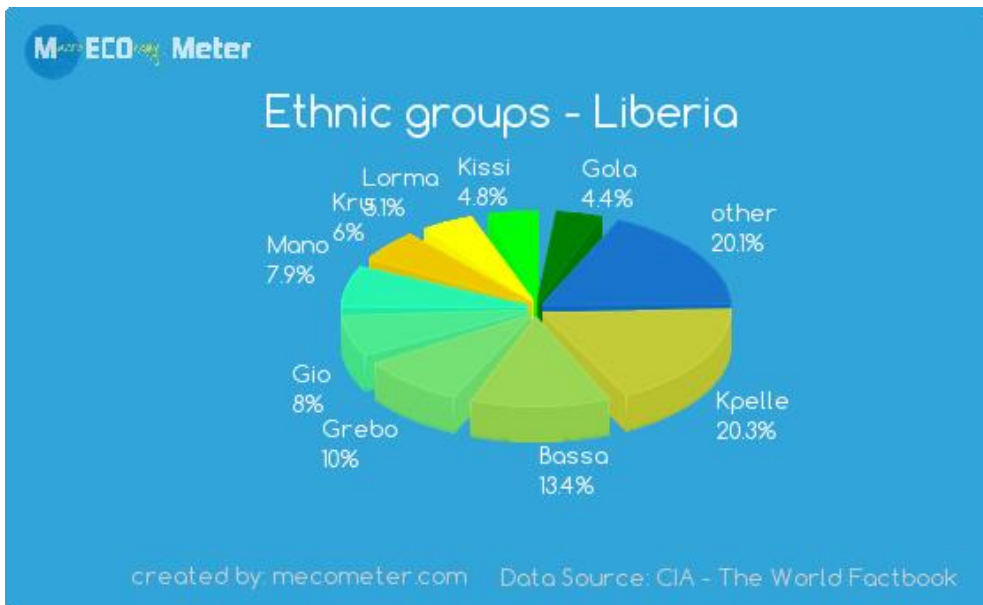
Bachelor Afstudeer Project

Universiteit Leiden

Inhoudsopgave

<u>Inhoud</u>	<u>Pagina</u>
Inhoudsopgave	2
Figuren en Tabellen	3
Inleiding	4
Onderzoeksvraag	7
Theoretisch Kader	9
Methoden	13
Liberia als Natie	14
Het Verloren Paradijs	19
Conclusie	24
Discussie	26
Literatuurverantwoording	27

Figuur 1 – Etnische Groepen in Liberia (2008 Census)

Figuur 2 – Politieke Kaart van Liberia (2009)

Inleiding

Elf rode en witte strepen, die de elf ondertekenaars van de nationale onafhankelijkheidsverklaring symboliseren. Rood en wit staan hierin voor moed en moraliteit. De witte ster, in de linkerbovenhoek, vertegenwoordigt de vrijheid die de oorspronkelijke bewoners kregen naar Afrika te reizen, om zich daar voor vele generaties te vestigen. Het blauwe vierkant, tot slot, representeert het Afrikaanse continent.

De beschrijving hierboven is niet willekeurig, maar beeldt de vlag van de Republiek Liberia uit; gesticht in 1847 als de eerste onafhankelijke republiek van Afrika. De oplettende lezer heeft daarnaast waarschijnlijk opgemerkt dat gesproken wordt over de *oorspronkelijke* bewoners. De kolonisten, die begin negentiende eeuw voet aan wal zetten op de Afrikaanse *Peperkust* waren namelijk geen Westerlingen, maar zwarte *Afro-Amerikanen*. Voormalige slaven, die generaties daarvoor van diezelfde en andere kusten waren weggevoerd. Precies dit feit, maakt Liberia een bijzonder geval. Sinds de onafhankelijkheid, is het land namelijk niet door een andere Westerse mogendheid gekoloniseerd. Er is wel sprake van een *settler-community* en een inheemse bevolking, maar deze hebben deels dezelfde komaf.

Landenkennis

The love of liberty brought us here, zo staat boven het nationale wapen te lezen. Deze wat idealistische spreuk dient als verklaring voor de beschreven reis van het Noord-Amerikaanse continent naar het Afrikaanse. Hoewel er vermoedelijk meer dan idealisme aan te pas kwam was het concept van vrijgemaakte slaven die een eigen staat oprichtten, zeker een historisch unicum. Het gebied waar zij naartoe trokken, was anderhalve eeuw geleden bijzonder onherbergzaam, en andere Westerse staten hadden het gebied tot dan toe links laten liggen. In eerste instantie vestigden de zwarte kolonisten zich op de plaats waar nu Monrovia ligt, de hoofdstad. Overigens gaven de *settlers* deze naam later zelf aan de stad, als eerbetoon aan de Amerikaanse president Monroe voor zijn inspanningen de reis politiek gezien mogelijk te maken. Later verspreidden de *Americo-Liberianen* zich langs de kustlijn, de binnenlanden bleven relatief lang onverkend.

Tegenwoordig telt de republiek iets meer dan vier miljoen inwoners, waarvan er iets meer dan één miljoen in Monrovia woonachtig zijn. De officiële taal is Engels, die door vermenging

met inheemse talen verworden is tot het meer dialectische Liberiaans Engels. Het land telt 16 officieel erkende etnische groepen, waarvan sommige altijd al op het grondgebied gewoond hebben, en andere vanuit de buurlanden Guinee, Sierra Leone, en Ivoorkust binnengekomen zijn. Figuur 1 op pagina 3 laat zien hoe de diverse groepen naar grootte gerangschikt zijn, terwijl figuur 2 in kaart brengt waar het oorspronkelijke grondgebied zich binnen Liberia bevindt. Meer dan tachtig procent van de bevolking is christelijk, in tegenstelling tot het islamitische Sierra Leone. De belangrijkste inkomstenbronnen zijn de export van de natuurlijke grondstoffen ijzererts, olie, rubber, en tropisch hardhout. Monrovia kent een grote haven, die van essentieel belang is voor de Liberiaanse economie. Wereldwijd staan veel (vracht)schepen onder de Liberiaanse vlag geregistreerd vanwege kostenvoordelen, in een vergelijkbare constructie als Panama. Ondanks de genoemde bodemschatten is de bevolking zeer arm, het BNP per hoofd plaatst het land tussen de twintig meest povere ter wereld. De burgeroorlogen en de ebola-uitbraak hebben de situatie weinig goed gedaan.

De eerste grote machtswisseling, welke in 1980 startte met een militaire coup door *master sergeant* Samuel Doe, vormt een belangrijk keerpunt in de geschiedenis van het land. Tot dat moment bestuurde een relatief kleine groep Americo-Liberianen het land, zonder dat dit in het honderdjarige bestaan sinds de onafhankelijkheid op veel weerstand stuitte. De groep afstammelingen van de oorspronkelijke kolonisten telde 3% van de totale bevolking, wat neerkomt op ongeveer 45.000 personen. Doe en zijn *People's Redemption Council (PRC)* arresteerden honderden leden van deze Americo-Liberiaanse gemeenschap, waaronder de leden van het vorige kabinet, en vulde de ministersposten met tot dan toe onbekende namen uit de Liberiaanse strijdkrachten. Zelf was Doe een *Krahn*, één van de kleinste etnische groepen uit het oosten van het land, tegen de grens met Ivoorkust. Zijn belangrijkste vertrouweling, George Bowley, behoorde eveneens tot die stam. Ondanks de machtswisseling en de wandaden van het nieuwe regime bleef het land gesteund door de Verenigde Staten, want het vormde een belangrijke bondgenoot in de strijd tegen het communisme. De eerste echte burgeroorlog begon 1989, toen het *National Patriotic Front of Liberia (NPFL)* onder leiding van Charles Taylor een gewapende opstand begon (vanaf pagina 19 worden deze gebeurtenissen uitvoeriger beschreven). Met de hulp van Burkina Faso (*Upper Volta*) en Ivoorkust werd Doe na een jaar verdreven, waarna het NPFL uit elkaar viel

en de overblijvende facties elkaar begonnen te bevechten. Omdat de Koude Oorlog geëindigd was, vormde Liberia geen prioriteit meer voor de Verenigde Staten als pion in de strijd tegen het wereldcommunisme (Gbla 2008, 355-370, Kramer 1995, Lawson 2007). Zodoende konden de onlusten relatief lang voortduren, met duizenden slachtoffers tot gevolg. In 1995 volgde een wapenstilstand, waarna Taylor president werd. Ook zijn regime werd bekend door wandaden, waaronder het financieren van de burgeroorlog in buurland Sierra Leone door de verkoop van bloeddiamanten en tropisch hout. In 1999 begon de tweede burgeroorlog met de opstand van een nieuwe coalitie rebellen. 2003 was het jaar dat een tweede groep zich aansloot in de opstand, waarna Taylor geen keus had te praten over een wapenstilstand. Nadat ook Monrovia gevallen was, vluchtte hij naar Nigeria. Het daarop volgende staakt-het-vuren werd bewaakt door de VN UNMIL-missie, waardoor een periode van wederopbouw kon beginnen. Taylor is opgepakt en veroordeeld tot een vijftigjarige gevangenisstraf voor oorlogsmisdaden, die hij op dit moment uitzit in Den Haag.

Politieke Instituties

De stichters van het land trachtten de staat naar Amerikaans model in te richten. Dit impliceerde een presidentieel systeem, Huis van Afgevaardigden en Senaat, en *Supreme Court*. Toch zijn er drie belangrijke verschillen met de Verenigde Staten. In de eerste plaats is Liberia een eenheidsstaat zonder noemenswaardige vormen van federalisme. De redenen hiervoor zijn onduidelijk en het onderwerp wetenschappelijk gezien onderbelicht. Bij de stichting was er sprake van een dergelijk klein aantal kolonisten dat men wellicht daardoor besloot dat verdere delegering van bevoegdheden niet nodig was, maar ook bij latere herziening van de grondwet hield men vast aan de pyramidestructuur en het centrale gezag¹.

Een tweede verschil is het feit dat er meerdere partijen in het parlement actief zijn, wat contrasteert met het *two-party system* van de VS. Partijpolitiek gezien was de *True Whig Party (TWP)* echter de enige factor van betekenis sinds de onafhankelijkheid tot het moment van de genoemde eerste staatsgreep in 1980, waardoor Liberia de facto een éénpartijstaat was. Binnen deze partij maken een aantal politieke families de dienst uit, zonder

¹ All Africa (2013) - <http://allafrica.com/stories/201306201328.html>

uitzondering Americo-Liberiaans, doordat zij decennialang familieleden op belangrijke posities aanstelden. Voorbeelden zijn de families Tolbert en Tubman.

Tot slot is er sprake van een invloedrijke vrijmetselaarsloge in Liberia, nauw verweven met de Americo-Liberiaanse bovenlaag van de samenleving. Gevestigd in een indrukwekkend gebouw in Monrovia (de *Great Masonic Temple*) vormde de loge tot de staatsgreep van 1980 een extra verbindend element tussen de Liberiaanse elite en de genoemde *True Whig Party*.² In de Verenigde Staten is de vrijmetselarij uiteraard ook geen onbekend fenomeen, maar het gebrek aan noemenswaardige machtsverschuivingen in Liberia tot 1980 hebben haar een meer prominente rol gegeven.

Ellen Johnson Sirleaf bekleedt op dit moment het presidentsambt, is tevens het eerste gekozen vrouwelijke staatshoofd in Afrika. Zij is van lokale komaf, maar wordt door critici als deel van het Americo-Liberiaanse *establishment* gezien doordat zij voor de burgeroorlog reeds een ministerpost in de regering van William Tolbert bekleede (Van der Kraaij 2013, 98-99). In 2011 won ze de Nobelprijs voor de Vrede vanwege haar werk voor de rechten en positie van vrouwen.

Relevantie en Onderzoeksvraag

Wetenschappelijk gezien vormt de casus Liberia een interessant onderzoeksobject doordat het al relatief lang een onafhankelijk land is, en de kolonisatie afwijkt van alle andere staten in Afrika. De beschreven stichting door voormalige Amerikaanse slaven, waardoor er geen andere Westerse macht aan te pas kwam, geeft de republiek een eigen dynamiek. Deze thesis probeert het verband tussen twee belangrijke componenten van Liberia in kaart te brengen; enerzijds het grote klassenverschil tussen de *settlers* en de oorspronkelijke bevolking, en anderzijds de periode van burgeroorlogen, welke tot de meest bloedige van Afrika behoort. Er wordt getracht te onderzoeken of de macrofactor van de grote klassenverschillen de juiste condities voor de microfactoren van de kleinere gebeurtenissen voor en tijdens de burgeroorlogen geschapen heeft. In de vorm van een onderzoeksvraag levert dat de volgende zin op: 'Hebben structurele lange termijn factoren op het gebied van constitutioneel design en natievorming het potentieel voor de micro-oorzaken van de burgeroorlog gecreëerd, en zo ja, op welke wijze?'

² Grand Lodge of Liberia - <http://www.grandlodgeofliberia.org/>

Om deze vraag op werkbare wijze te benaderen en beantwoorden wordt deze gesplitst in twee hoofdstukken of deelvragen. Het eerste gedeelte behandelt de structurele lange termijn factoren of de macrocondities, wat vooral zal bestaan uit het doen van onderzoek naar het ontstaan van de Liberiaanse natie en haar ontwikkeling sindsdien. Deze historische bespreking leidt ook tot beter begrip van Liberia als casus in het algemeen. De aanhangige deelvraag luidt: 'Wat kenmerkt de Liberiaanse natie(staat)?'

Het tweede gedeelte staat in het teken van een diepere bespreking van de periode vanaf de staatsgreep in 1980 tot het einde van de tweede burgeroorlog, waarin gezocht zal worden naar relevante gebeurtenissen in de vorm van de genoemde micro-factoren. Sowieso borduurt deze bespreking voort op het eerdere gedeelte doordat de genoemde periode gekenmerkt wordt door de meest significante politieke omwentelingen in de Liberiaanse geschiedenis, en daardoor relevant is voor de beeldvorming van het land. De bijbehorende deelvraag luidt: 'Wat kenmerkt de twintigjarige periode van instabiliteit in Liberia?'

Theoretisch Kader

Bij onderzoek naar de Liberiaanse natie, of welke natie dan ook, dient goed naar alle relevante kenmerken gezocht te worden. Met andere woorden; welke bouwstenen maken de natie tot degene die zij is? Hierbij dient uiteraard opgemerkt worden dat de wereld een zeer grote diversiteit aan verschillende naties en natievormen kent, en daar in het verder onderzoek zonder vooringenomenheid kennis van genomen moet kunnen worden. Het wetenschappelijke debat over welke kenmerken al dan niet relevant zijn, is al enkele decennia aan de gang. Twee belangrijke posities worden ingenomen door Walker Connor en Anthony Smith, en hun theorieën vormen dan ook het uitgangspunt voor het onderzoek in de casus Liberia. In onderstaande *review* zal getracht worden te achterhalen welk van de twee benaderingen het meest geschikt is voor onderzoeksvragen van de casus, en waarom dit het geval is.

In 1990 presenteerde Connor een kort *paper* met de titel '*When is a Nation?*'. Dit was het begin van de wetenschappelijke discussie tussen hem en Anthony Smith. Laatste publiceerde als reactie een eigen artikel, met dezelfde titel, in 2002. Hierin presenteert hij een alternatieve *etnisch-symbolische* benadering, welke de centrale vraag van het wanneer van de natie beter zou moeten kunnen beantwoorden. Beter dan tot op dat moment gedaan was door wetenschappers met een *modernistische* inslag, die veel te *ethnocentrisch* zou zijn (Smith 2002, 7-9). Dit modernistische ethnocentrisme is een probleem, vanwege de gebruikte indicatoren. Deze variabelen maken de theorie enkel goed toepasbaar op de ontwikkeling van Westerse naties, zo beargumenteert Smith (2002, 9). Deze naties vormen echter een minderheid in de wereld, waardoor een probleem ontstaat bij het onderzoek naar andere staten, welke bijvoorbeeld gesticht zijn door immigranten (voorbeelden zijn Canada en Australië). Ook Liberia valt in een aparte klasse van niet-Westerse staten, en zou beter gebaat kunnen zijn bij de bredere definitie. Zoals ook te zien is in figuur 1 is Liberia etnisch zeer divers, en kent eveneens een immigranten-klasse in de vorm van de Americo-Liberianen. Andere modernistische problemen zijn volgens Smith het veronderstelde *massakarakter* van nationalisme én de historische basis, waardoor naties voor de opkomst van Westerse waarden eigenlijk niet konden bestaan. Kortom; deze benadering is te nauw. Om ook in andere delen van de wereld natievorming te kunnen verklaren, is meer nodig. Vanaf pagina 14 doet Smith (2002) dan ook zijn *historisch etnisch-symbolisme* uit de doeken.

De kern wordt gevormd door een set nieuwe indicatoren, die vooral het belang van *culturele identiteit* op de lange termijn benadrukt. De term *natie* wordt opnieuw gedefinieerd als een 'benaamde gemeenschap in het bezit van historisch territorium, gedeelde mythen, gedeelde politieke cultuur, wetten, en gewoonten (Smith 2002, 15).

In *The Timelessness of Nations* reageert Connor op deze kritieken. Zo erkent hij het belangrijke verschil in definiëring, maar tracht tegelijkertijd aannemelijk te maken dat Smiths uitleg te breed is, waardoor nauwelijks meer wetenschappelijk debat mogelijk is. Zo zou het volgens deze definitie (welke hierboven vermeld staat) onmogelijk zijn onderscheid te maken tussen een Spaanse en Baskische natie, aldus Connor (2004, 37). Deel zijn van een natie impliceert naast culturele identiteit ook etniciteit, betoogt Connor. Dit verschil raakt aan belangrijk onderscheid binnen de studie naar nationalisme, namelijk dat tussen *civic* en *ethnic nationalism*. Connor meent dat Smith het onderscheid tussen deze door zijn soepele definitie verwatert (Connor 2004, 38). In de rest van het artikel beargumenteert hij dat de vraag *when is a nation?* eigenlijk niet de essentie is van zijn originele tekst uit 1990 – en zodoende ook niet de belangrijkste vraag voor de studie naar nationalisme. Dit omdat naties door de tijd min of meer verschijnen en verdwijnen, zonder dat hiervoor een duidelijk tijdstip aan te wijzen is (Connor 2004, 41-42). Liberia vormt in dit perspectief een interessante casus, omdat de etnische samenstelling van het grondgebied fors veranderde met de aankomst van de kolonisten uit de Verenigde Staten. Er is zodoende sprake van een duidelijk moment in de geschiedenis. Of echter gesproken kan worden van het complete verdwijnen van de oorspronkelijke natie, of eerder een langzame verandering, zal in de analyse nader blijken.

Behalve definiëring van de natie, en onderzoek naar de etnische component hiervan, zijn er meer relevante factoren. Zo speelt het koloniaal verleden in veel Afrikaanse staten een grote rol van betekenis. Het gebruiken van de relevante literatuur op dit gebied bij onderzoek naar Afrikaanse *cases* is zodoende een must. Eén van de veelvoorkomende termen uit deze literatuur is *indirect rule*, een begrip dat in 1964 al door Michael Crowder werd gebruikt. In het betreffende artikel legt hij aan de hand van de positie van lokale *chiefs* uit hoe de Britse en Franse regimes verschilden in hun stijl – hun algehele manier van omgaan met de overheerste gebieden (Crowder 1964, 199). Waar de Britten bij *indirect rule* inzetten op instandhouding van en samenwerking met deze systemen, zochten de Fransen heil in een

assimilatiepolitiek, waarbij het systeem zich moest aanpassen, of vervangen werd (Crowder 1964, 204-205). Het is waardevol te bezien welke stijl de Amerikaanse kolonisten in Liberia toepasten, wanneer zij de oversteek gemaakt hadden.

Een tweede belangrijke term is *invention of tradition*, waartegen Thomas Spear kritisch stelling neemt in zijn artikel uit 2003. Aan de hand van een aantal gevallen beargumenteert hij dat de mogelijkheid lokale machtssystemen, tradities, en gewoonten in feite veel lastiger door de koloniale machthebber te beïnvloeden waren, dan tot op dat moment aangenomen was (Spear 2003, 25-26). Ook dit is waardevolle kennis voor de casus Liberia, omdat het de interactie tussen de inheemse bevolking en de nieuwe instituties die de *settlers* meebrachten, in een bepaald kader plaatst en eventueel verklaart. Zoals in de analyse zal blijken had de oorspronkelijke bevolking van het grondgebied in eerste instantie geen toegang tot de nieuwe instituties, maar trad later toch vermenging op doordat de Americo-Liberiaanse klasse bepaalde inheemse rituelen overnam.

Het derde onderwerp zijn de *pre- en postcolonial institutions* waar Englebert (2000) over spreekt. In zijn artikel is sprake van een vergelijking tussen instituties vóór kolonisatie, tijdens kolonisatie, en na de kolonisatie. Hij betoogt aan de hand van Botswana en Swaziland dat méér congruentie tussen de systemen voor en na de koloniale periode, een positieve factor is voor economische groei. Grotere verschillen tussen deze instituties zouden daarentegen juist een voedingsbodem voor corruptie en nepotisme zijn (Englebert 2000, 29). Hoewel hij bij zijn statistische analyse geen conclusie over Liberia uitspreekt, is het grotere argument relevant. Ook in Liberia is namelijk sprake van koloniale instituties, meegebracht door de Afro-Amerikaanse *settlers*, en een gedeelte *overhaul* van dit geïmporteerde systeem vanaf het moment van de staatsgreep in 1980 en de daaropvolgende periode. In het hoofdstuk over de burgeroorlog wordt inzichtelijk in hoeverre de post-1980 periode echt een breuk met de geschiedenis vormde, en welke consequenties dit had.

In het geval van Liberia dient echter wel een belangrijke kanttekening bij deze punten geplaatst te worden. In tegenstelling tot staten als Zuid-Afrika, Nigeria, en buurland Sierra Leone maakte het land nooit deel uit van één van de grote imperialistische mogendheden. Het Liberiaanse grondgebied heeft nooit toebehoord aan het Britse of Franse rijk, de twee

voormalige grootste koloniale machten op het Afrikaanse continent. Alle drie van de bovengenoemde concepten zijn wel onderzocht in landen die tot deze machten toebehoorden. Het is zodoende de vraag in hoeverre deze daadwerkelijk toepasbaar zijn. Aan de andere kant wil het ontbreken van een buitenlandse kolonisator niet zeggen dat er geen sprake is van kolonisatie. Zoals reeds kort beschreven gedroegen de Amerikaanse *settlers* zich wel degelijk op een wijze die veel weg heeft van de manier waarop genoemde buitenlandse machten met hun koloniën omgingen. Hierdoor valt wellicht een betere parallel te trekken met het eiland Zanzibar, dat eveneens gekoloniseerd was door niet-Westerse mogendheden, maar door Omaanse arabieren (Ayani 1970, Makkink 2015). Zodoende zal in de bespreking van de Liberiaanse geschiedenis dit perspectief vergeleken worden met dat van de staten die op reguliere wijze deel uitmaakten van een Westers rijk.

Methoden

Bij onderzoek naar een land als casus, ontkomt men niet aan een degelijke beschrijving van de geschiedenis. Deze beschrijving zorgt namelijk voor een beter begrip van bepaalde gebeurtenissen in heden en verleden, en vergroot zodoende het perspectief. Erk wist mede politicologen al het belang van historie te wijzen in zijn artikel *The Risks of Scholarly Insulation*, waarin hij door gebruik van enkele voorbeelden een lans brak voor het betrekken van andere aangrenzende studieterranen bij politiek-wetenschappelijk onderzoek (Erk 2013). Daarom zal archiefonderzoek ook de gebruikte methode van onderzoek in deze thesis zijn. In de praktijk betekent dit dat gebruik gemaakt worden van een combinatie van primaire en secundaire bronnen.

Een correcte beschrijving van de betreffende geschiedenis is onmisbaar bij het uitwerken van de beschreven hoofdvraag, en daarom zal een groot aantal historische bronnen gebruikt worden. Een voorbeeld hiervan is het boek van de Nederlandse diplomaat en onderzoeker Fred van der Kraaij (2013), die door zijn lange verblijf in Liberia een goed beeld van het land, in al haar facetten, heeft weten te verkrijgen. *Liberia: Van Vrijheidsideaal naar Verloren Paradijs*, gepubliceerd bij het Afrika Studie Centrum van de Universiteit Leiden, diept naast de geschiedenis enkele thema's uit en vormt zo een waardevolle basis voor een *case study* als deze.

Wat in de inleiding reeds duidelijk werd, is dat Liberia een relatief lange geschiedenis als onafhankelijk land kent. Een groot deel van deze geschiedenis werd gekenmerkt door vrede en stabiliteit, maar er zijn enkele gebeurtenissen te noemen die dit patroon doorbraken. Omwille van de beperkte ruimte en de coherentie van het verhaal zal vooral bij deze gebeurtenissen in de analyse stil worden gestaan. Dit gebeurt op een enigszins vergelijkbare wijze als Jan Erk dit deed in zijn zoektocht naar *critical junctures* in Quebec (Erk 2010). Dit kruispunten-perspectief vormt zodoende de operationalisering van het eerder besproken macro- en microparadigma. In andere bewoordingen; omdat er een relatief lange periode te beschrijven is in zowel hoofdstuk één als twee, zal vooral stilgestaan worden bij de momenten die een sleutelrol gespeeld hebben in de Liberiaanse geschiedenis. Zo kan de veronderstelde relatie tussen lange termijn (macro) en korte termijn (micro) factoren overzichtelijker in kaart gebracht worden.

Liberia als Natie

De allereerste belangrijke vraag bij het onderzoek naar de Liberiaanse natie, of welke natie dan ook, is wat haar in grote lijnen kenmerkt. Wat karakteriseert Liberia, in al haar diversiteit? Om die eerste deelvraag te beantwoorden zal gekeken worden naar een aantal kernmomenten in de nationale geschiedenis, zoals de stichting en onafhankelijkheid, de periode van sterke economische groei, en de uitbraak van de eerste onlusten. Zo wordt duidelijk welke structurele factoren relevant bleken in de geschiedenis, en welk theoretisch perspectief de casus het dichtst nadert.

Het plan voor Liberia als staat ontstond op een ander continent, zo werd al op de voorgaande pagina's genoemd. In de Verenigde Staten wel te verstaan, waar grote groepen etnische Afrikanen, circa twee miljoen, een slavenbestaan leefden. Oorspronkelijk afkomstig van de Goudkust, maar als onvrijwillige arbeiders overzee weggevoerd naar de plantages. Met de geleidelijke afschaffing van de slavernij groeiden hun rechten, en sommigen zagen heil in een terugkeer naar het gebied waar hun voorouders vandaan kwamen. Zij verenigden zich in belangengroepen, en begonnen aandacht te vragen voor dit toch wel delicate onderwerp. De eerste, grootste, en meest bekende hiervan was de *American Colonization Society (ACS)*, een particuliere organisatie die steun genoot van de Amerikaanse regering (Van der Kraaij 2013, 3). De ACS was een Amerikaans initiatief, het Verenigd Koninkrijk volgde een zelfde strategie met het transport van Canadese zwarten naar buurland Sierra Leone, maar via eigen daarvoor opgerichte instanties (Kup 1972). Waarom de Amerikaanse overheid dit ACS-initiatief steunde? Enerzijds wordt beweerd dat een schuldgevoel hier debet aan was, maar eigenbelang speelde waarschijnlijk ook een rol – met gelijke rechten voor de zwarte bevolking zouden zij ineens over veel invloed beschikken bij lokale en nationale verkiezingen (Mills 2014)³.

Het is belangrijk te realiseren dat de zwarte Amerikanen die deel uitmaakten van dergelijke gemeenschappen, Afrika zelf nooit gezien hadden. Ze hadden weliswaar een betere positie doordat zij vrijgemaakt of gekocht waren, maar ze hadden in bijna alle gevallen Amerika nooit verlaten, en spraken alleen Engels. Ze hadden zodoende behalve hun huidskleur geen enkele binding met het land waar ze naar toe wilden reizen (Van der Kraaij 2013, 3). In 1821

³ Zie ook: VPRO Diogenes Interviews - http://www.vpro.nl/buitenland/speel.WO_VPRO_657621.html

arriveerden de eerste schepen, en de *Americo-Liberianen* vestigden zich aan de kust op de plaats waar later Monrovia verrees. De eerste kolonisten gedroegen zich als Amerikanen, omdat ze niet anders gewend waren. Vanwege de taalbarrière was er weinig interactie. Hierdoor beschouwde de lokale bevolking hen ook als buitenlanders (Van der Kraaij 2013, 4).

De jaren hierna arriveerden meer kolonisten en in 1847, vijfentwintig jaar na de eerste landing, riepen zij een onafhankelijke staat uit. Hierdoor was Liberia een officieuze staat, die qua territorium vooral bestond uit een aantal stukken grond langs de oceaankust, bewoond door de Amerikaanse pioniers. De grondwet⁴ was geschreven door een Amerikaanse professor van Harvard, Simon Greenleaf. De constitutie beschrijft een Amerikaans systeem, zoals uiteengezet in het gedeelte over politieke instituties in de inleiding. De vlag, zoals ook op de voorpagina te zien is onder het wapen, is eveneens duidelijk gebaseerd op die van de Verenigde Staten. Een belangrijk feit bij de onafhankelijkheid was dat de inheemse bevolking uitgesloten werd van het officieel burgerschap, alleen Americo-Liberianen kwamen hiervoor in aanmerking (Van der Kraaij 2013, 4). De eerste negen presidenten van de nieuwe republiek waren allemaal nog op het Noord-Amerikaanse continent geboren.

In de zin van de koloniale stijlen (zie de bespreking van Crowder) vertoont Liberia kenmerken van zowel de Franse als Britse variant, een belangrijk kenmerk. Brits omdat de kolonisten de al bestaande machtsstructuren van de etnische groepen in het binnenland lieten voor wat deze waren, ze schonken er geen aandacht aan. Frans omdat ze voor zichzelf een geheel nieuw systeem ontworpen, naar het beschreven Amerikaanse model. Wie binnen dat systeem succesvol wilde zijn, kon maar beter assimileren en zich voor Americo-Liberiaans uitgeven, anders viel je de buiten de boot. Dat deze nieuwe werkelijkheid zowel duidelijke winnaars als verliezers opleverde, moge duidelijk zijn.

Begin twintigste eeuw verwierf Liberia meer bekendheid door toenemende investeringen van buitenlandse bedrijven, vooral Amerikaanse. De *Firestone* rubberplantage was één van de grootste ter wereld, een voorzag het industrialiserende Westen van een belangrijke grondstof. De winsten en voordelen van deze investeringen kwamen echter volledig terecht bij de Americo-Liberiaanse *ruling class*, die nog steeds de dienst uitmaakte in het land, waardoor haast gesproken zou kunnen worden van betaalde slavenarbeid (Patton 2015). De

⁴ Constitutie van Liberia (Versie 1847) - https://web.archive.org/web/20100117084908/http://onliberia.org:80/con_1847_orig.htm

culturele verschillen tussen de *settlers* en inheemse bevolking die er al waren, werden zodoende naar een nieuw niveau van economische ongelijkheid getrokken.

Deze nieuwe werkelijkheid werd in de daaropvolgende decennia versterkt doordat er meer bodemschatten ontdekt werden; de exploitatie van de grote ijzerertsvoorraden maakten het land een grondstofpartner van formaat. Rond de jaren zestig van de vorige eeuw werd Liberia zelfs Afrika's grootste ijzerertsexporteur en de derde op de wereldranglijst (Swindell 1965). Vier grote mijnen waren verantwoordelijk voor de ontginning van de delfstof, waarna deze via spoor naar ertshavens aan de kust werd getransporteerd. Doordat gunstige vestigingsvoorwaarden voor buitenlandse firma's gecreëerd werden, ook wel de *Open Door Policy* van president Tubman (ambtsperiode van 1944 tot 1971) genoemd, groeide de economie explosief tot wel tien procent op jaarbasis (Van der Kraaij 2013, 25). In deze periode vloeiende 90 procent van het nationaal inkomen terug naar drie procent van de bevolking, vrijwel allen Americo-Liberiaanse families die teruggingen tot de stichters van de republiek.

Nadat de eerste jaren van het presidentschap van William Tolbert (ambtsperiode van 1971 tot 1980) verstreken waren, en opnieuw duidelijk werd hoe corrupt de politieke elite in de vorm van de *True Whig Party* functioneerde, staken op verschillende plaatsen protesten de kop op. De meest bekende organisaties hierachter waren het *Movement for Justice in Africa (MOJA)* en de *Progressive Alliance of Liberia (PAL)*. De eerste roerde zich vooral op de Universiteit van Liberia, de tweede ontstond in de Verenigde Staten (Okolo 1981, 151-154). Toen de regering eind jaren zeventig ook de rijstprijzen verhoogde – en rijst is volksvoedsel nummer één in Liberia – was dat koren op de molen van de genoemde bewegingen. De inheemse bevolking ging in verweer, en riep: *'First they took our land. Then they took our money. Now they want to take our rice!'* door de straten van Monrovia (Van der Kraaij 2013, 32). De protesten mondten uit in plunderingen van buitenlandse bedrijven en overheidsgebieden, de oproerpolitie schoot met scherp terug. Deze *rice riots* waren het begin van een lange periode van onlusten.

Nu wordt de verbinding met het eerste deel van het theoretisch kader gelegd. Anthony Smith spreekt over een natie zodra er sprake is van een 'benaamde gemeenschap in het bezit van historisch territorium, gedeelde mythen, gedeelde politieke cultuur, wetten, en

gewoonten' (Smith 2002, 15). Connor kent juist meer waarde toe aan de parameter etniciteit, zo werd samengevat in het theoretisch kader (Connor 2004, 37). Als deze twee kaders over het beschrevene van Liberia gelegd worden, vallen een aantal zaken op. Allereerst is het land etnisch heterogeen, met zestien officieel erkende groepen. De grootste hiervan zijn de *Kpelle*, *Grebo*, en *Bassa* (zie ook figuur 1 op pagina 3). Daarnaast is er de Americo-Liberiaanse elite, die van oorsprong uit andere delen van Afrika komen, vooral uit de omgeving van de Goudkust. In de meeste van deze etnische groepen wordt daarnaast een eigen stammentaal gesproken, die vaak verhaspeld wordt met het Engels. Als etniciteit de enige parameter zou zijn, wordt het hierdoor lastig Liberia als een eenheid of natie te zien. De criteria van Smith bieden echter wat meer perspectief. Zo is er voor deze meeste groepen wel degelijk sprake van een historisch territorium, zo blijkt uit de politieke kaart van figuur 1. Voor de kolonisten ligt dit wat lastiger, in het begin was er meer sprake van een dubbele loyaliteit, waarbij het historisch territorium zich vooral in de Verenigde Staten bevond. De situatie wordt echter pas ingewikkeld bij het onderzoek naar gemeenschappelijke instituties, zoals de politieke cultuur en wetten. Vanwege hun achtergrond implementeerden de kolonisten namelijk een systeem wat bij de inheemse bevolking totaal onbekend was, zo bleek al. Het is niet daarom niet correct te spreken van een gedeelde politieke cultuur, daar was lange tijd geen sprake van. Na de burgeroorlogen trad meer vermenging op, maar er blijft een duidelijke scheiding tussen de cultuur van de elite, en die van de inheemsen (Van der Kraaij 2013, 101-102).

Als het gaat om mythen en gewoonten is nuancering juist weer op zijn plaats, want er lijken bepaalde tradities op het gebied van inheemse rituelen te zijn, waar de *setter elite* ook aan deelneemt (Ellis 2001, Van der Kraaij 2013, 34-35). Dit is in lijn met de *invention of tradition* theorie van Spear, die beargumenteert dat lokale tradities door een eventuele kolonisator lastig te creëren of om te vormen zijn. De genoemde inheemse rituelen, waaronder een traditie van kannibalisme en de consumptie van ledematen van overwonnen vijanden, was totaal afwezig in de Verenigde Staten, waar de *settlers* vandaan kwamen. Het feit dat deze door de Americo-Liberianen gecontinueerd werd betekent dat deze hardnekkiger was dan men wellicht zou verwachten.

Het is een interessante uitdaging Liberia als natie(staat) aan de criteria van Anthony Smith te verbinden. Etnisch is het land zeer heterogeen, en daarmee minder goed te vergelijken met

de theorie van Walker Connor, aangezien deze etniciteit als belangrijkste variabele kent. Er is echter meer te zeggen, want de ethno-linguistische benadering is er slechts één van meerdere. Dit is ook het argument van Smith, waardoor meer variabelen relevant bleken. Zo is er tot op bepaalde hoogte wel sprake van een historisch territorium en gedeelde mythen en gewoonten. De politieke cultuur bleef echter lang een scheidslijn vormen tussen de Amerikaanse kolonisten en de inheemse bevolking, doordat de instituties exclusief waren opgericht voor de migrerende klasse en een Americo-Liberiaanse afkomst veel meer kansen tot participatie bood. Pas vanaf de staatsgreep in 1980 trad vermenging op.

Om tot een conclusie van dit gedeelte te komen; Anthony Smith's perspectief biedt de meest waardevolle blik op de casus. De gebruikte set variabelen maakt duidelijk uit welke kerncomponenten de Liberiaanse natie bestaat, en hoe deze tot stand kwamen. Het belangrijkste kenmerk, en daarmee ook de meest aanwezige macroconditie van de Liberiaanse natie? Dat is zonder twijfel het enorme klassenverschil, zowel op cultureel, politiek, als economisch gebied, tussen de Americo-Liberianen en de inheemse bevolking.

Het Verloren Paradijs

Bij de kritische lezer zou na de beschrijving tot nu toe een belangrijke vraag gerezen kunnen zijn. Deze luidt: Als de situatie voor de inheemse Liberianen zo slecht was, waarom braken er dan pas na tientallen jaren echte protesten uit? Een terechte vraag, die meer aandacht verdient. De staatsgreep van 1980 en de daaropvolgende periode zijn een feit, maar valt ook te verklaren waarom deze geschiedde, en waarom op dat moment? Welke punten waren hier vooral debet aan? Deze onderwerpen zullen in dit tweede hoofdstuk de revue passeren. De focus ligt hierbij op de analyse van de belangrijkste gebeurtenissen tijdens de periode. Deze vormen de besproken micro-factoren uit de onderzoeksvraag (zie pagina 7) en hiermee een voorwaarde voor de uiteindelijke beantwoording. Mochten de feiten uit hoofdstuk één daadwerkelijk de basis voor de conflicten gelegd hebben, is nu van belang af te leiden welke zaken van dit potentieel gebruikmaakten.

Allereerst zullen daarom een aantal belangrijke momenten uit de periode van de staatsgreep tot de laatste burgeroorlog (1980-2003) uitvoeriger beschreven worden.

'God is tired. After 133 years the enlisted men of the Liberian Army led by Master Sergeant Samuel Doe have toppled the Government because of rampant corruption and continuous failure of the Liberian Government to effectively handle the affairs of the Liberian people. No plane is allowed to come in. No plane is allowed to go out.'

Bovenstaand fragment werd op zaterdag 12 april 1980 constant herhaald op de Liberiaanse radiostations in Monrovia (Van der Kraaij 2013, 43). De nacht van vrijdag op zaterdag was een kleine groep militairen de presidentiële residentie binnengedrongen, en hadden de toenmalige president Tolbert en zijn familie omgebracht. Er was geen sprake van detentie of een proces. Deze wijze van handelen viel vervolgens ook een groot deel van de Americo-Liberiaanse elite ten deel, in een jacht die wel wat weg had van de Holocaust⁵. Uit het hierboven genoemde fragment blijkt dat dat er een hoge mate van frustratie aanwezig was – misschien wel die van decennialang onrecht, en dit zal het rationeel handelen van de nieuwe machthebbers niet positief beïnvloed hebben. Er is echter ook literatuur die beweert dat deze handelswijze meer voortkwam uit een traditie van inadequaat reageren op ernstige misdaden in het land, waardoor dergelijke gevallen vaak ongestraft bleven (Okereke 2013).

⁵ Rare Historical Photos (2015) - <http://rarehistoricalphotos.com/cabinet-ministers-execution-liberia-1980/>

Een staatsgreep staat echter niet zomaar gelijk aan een burgeroorlog. De rust in het land keerde na de machtswisseling enigszins terug, er was op dat moment bovendien geen uitdager voor Doe en zijn nieuwe regering. Bovendien had het land openlijk voor een pro-Westerse koers gekozen, die de Reagan administratie in de Verenigde Staten wel beviel. Zodoende was er van die kant geen druk zaken te veranderen (Van der Kraaij 2013, 54-55). Die situatie veranderde na een aantal jaar, toen het regime repressiever werd en de corruptie opnieuw wijdverbreid bleek. Daarnaast werd de factor etniciteit steeds relevanter, doordat Doe bleef overgaan tot het benoemen van mensen uit zijn eigen *Krahn*-stam (Van der Kraaij 2013, 59).

Terugkijkend naar het theoretisch kader op pagina 11, kan hierdoor gesteld worden dat de mate van congruentie (zie de bespreking van Englebert) tussen de instituties van vóór en ná de staatsgreep relatief hoog was. Dat wil zeggen dat er geen sprake was van grote veranderingen in het politieke systeem na de machtswisseling, en de systemen veel overeenkomsten vertoonden. Nu doelde het betreffende artikel op een ingrijpender verandering; namelijk de wisseling van een koloniale naar een post-koloniale inrichting, en dat was in Liberia uiteraard niet het geval. De argumentatie lijkt hierdoor minder toepasbaar op de casus. Zowel voor als na de staatsgreep bleven de overheidsinstellingen het belang van de regerende groep dienen; of dat nu Americo-Liberianen of de Krahn van Samuel Doe waren. De opbrengst van de economie kwam dus vooral die betreffende groepen toe, en er was geen sprake van merkbaar economische vooruitgang voor de hele bevolking, ondanks dat de instituties ruwweg hetzelfde functioneerden. Het effect van deze factor lijkt zodoende beperkt.

Na de bovenstaande beschrijving van de gebeurtenissen rondom de staatsgreep, zal nu de periode van de twee burgeroorlogen verder ontleed worden, beginnende met sleutelfiguur Charles Taylor. De bijdrage die hij leverde, en de keuzes die hij maakte, zijn een belangrijke micro-factor in het grotere geheel. Door de beschrijving van zijn acties is het eenvoudiger een mogelijk verband tussen de vastgestelde macroconditie en de microfactoren aan te tonen (zie de onderzoeksvraag op pagina 7).

Charles Taylor was deels Americo-Liberiaans, deels etnisch Gola. Hij groeide op in een gegoede familie en kreeg de mogelijkheid in de Verenigde Staten te studeren. Daar richtte

hij met anderen het *National Patriotic Front of Liberia (NPFL)* op, de militante tak van een al eerder bestaande belangengroep. Ook de huidige president, Ellen Johnson Sirleaf, was betrokken bij deze beweging (Van der Kraaij 2013, 59). Via contacten met figuren uit de Kru en Mano etnische groepen, die het meest te leiden hadden onder het repressieve bewind van Doe, kon hij voorbereidingen treffen voor een gewapende opstand. Eind 1989 was het zover, toen Taylor met circa 200 rebellen de grens tussen Liberia en Ivoorkust overstak. Naarmate zij terreinwinst boekten, sloten steeds meer personen, uit diverse etnische groepen, zich bij het NPFL aan. Tegelijkertijd probeerde de strijdkrachten en het propaganda apparaat van de regering het tij te keren (Huband 1998, 1-14).

De opstand was succesvol, in de zin dat in korte tijd het grootste deel van het land veroverd was. Dit betekende echter ook, dat er meer ruimte kwam voor onderlinge verdeeldheid. Verschillende groepen scheidden zich van het NPFL af, vaak langs etnische lijnen (Van der Kraaij 2013, 63). Dit is een belangrijk kenmerk van de burgeroorlogen. Wreedheden door de strijdende partijen brachten daarnaast een grote stroom vluchtelingen op gang, die de regio dreigde te destabiliseren. Daartoe stelde regionale samenwerkingsorganisatie ECOWAS een vredesmacht op, genaamd ECOMOG⁶. Gaandeweg werd deze macht, die vooral bestond uit Nigeriaanse militairen, echter steeds meer een partij in het conflict, waardoor meer sprake was van *peace enforcement* dan van *peacekeeping* (Howe 1996). In 1990 viel president Doe tijdens een bezoek aan Monrovia zelf ten prooi aan één van de *warlords*, die hem op oneervolle wijze ombrachten. De chaos nam daarna toe, doordat het regeringsleger uiteenviel in diverse facties (Huband 1991). Hierdoor ontstond een situatie waarbij het land compleet uiteengereten werd door geweld, vernietiging van infrastructuur en gebouwen, en diverse misdaden tegen de menselijkheid (Ellis 1995). Afscheiding of opsplitsing van Liberia was daarbij niet de inzet van de partijen, men wilde slechts de dreiging richting de eigen partij uitschakelen en uiteindelijk Monrovia en de presidentiële zetel, het symbool van totale macht, veroveren (Van der Kraaij 2013, 67). Oorlogsmoe, meer dan 100.000 slachtoffers, en talloze stukgelopen vredesbesprekingen verder kwamen Taylor en de NPFL als voorlopige winnaars uit de strijd toen hij in 1997 met 75% van de stemmen tot president werd verkozen, een belangrijk moment in de geschiedenis.

⁶ Human Rights Watch - <https://www.hrw.org/reports/1993/liberia/>

Wie echter had gedacht dat Liberia onder de nieuwe president definitief zou herstellen had het mis. Zoals ook Charles T. Call (2012) in zijn boek *'Why Peace Fails – The Causes and Prevention of Civil War Recurrence'* concludeert vertoont de vrede meer kenmerken van een wapenstilstand. De verliezers van de burgeroorlog werden niet erkend, en werden buiten de nieuwe orde geplaatst. Zodoende ontstond een sfeer van *exclusion*, die direct de basis legde voor de tweede burgeroorlog (Call 2012, 3-6). Ook dit is een belangrijke micro-gebeurtenis. In 1999 was het zover, toen een groep rebellen, inderdaad vooral bestaand uit de verliezers van de vorige burgeroorlog, vanuit Guinee Liberia binnenviel. In 2003 escaleerde het conflict toen ook vanuit Ivoorkust strijders, voornamelijk *Krahn*, tot de aanval overgingen (Van der Kraaij 2013, 73). De regio dreigde opnieuw meegesleurd te worden, waardoor wederom een vredesmacht, ECOMIL, werd opgericht. Taylor, in het nauw gedreven, vluchtte naar Nigeria, waarna de weg openlag voor een nieuw, ditmaal allesomvattend, vredesakkoord. Op de uitvoering werd toegezien door de VN, die ECOMIL omkatte tot UNMIL⁷, een belangrijk verschil met de eerdere wapenstilstand. Ditmaal kon wel gestart worden met een definitieve wederopbouw, waardoor ook de schade van de conflictjaren pas echt duidelijk werd.

Dit hoofdstuk opende met de vraag waarom de staatsgreep in 1980 geschiedde, en niet veel eerder (of later). Sommigen hadden deze gebeurtenis namelijk al in 1947 voorspeld (Buell 1947). De reden dat dit niet gebeurde, ondanks de grote ongelijkheid in die jaren, zou een basis kunnen hebben in het feit dat de Americo-Liberiaanse elite toen nog zoveel grip op politiek, economie, en krijgsmacht had dat een eventuele machtswisseling bijzonder lastig te realiseren geweest zou zijn (Van der Kraaij 2013, 19-27). Daarnaast, zoals al uit de beschrijving onder de vorige deelvraag bleek, is het mogelijk dat de machtswisseling van president Tubman naar Tolbert in 1971 zorgde voor een sprankje hoop onder de Liberianen; hoop dat betere tijden aan zouden breken. Toen echter bleek dat dit niet geval was, en de problemen alleen maar leken te verergeren (zie de beschrijving van de *rice riots*), zagen de soldaten van Samuel Doe hun kans schoon. Macrocondities op de lange termijn schiepen zo inderdaad de mogelijkheden voor kleine gebeurtenissen op de korte termijn, met een grote uitwerking. Vervolgens kwam daar een nieuw probleem bij in de vorm van grotere etnische verdeeldheid, die aanwezig bleef tot het einde van de tweede burgeroorlog. Deze

⁷ VN UNMIL-Missie - <https://unmil.unmissions.org/>

verdeeldheid, hierdoor ook een micro-factor, creëerde zo als eerste een voedingsbodem voor de opstand van Charles Taylor en het NPFL. Eenmaal aan de macht leek hij echter geen lessen uit deze werkelijkheid te trekken, want de exclusie van etnische groepen zorgde er vervolgens voor dat hij slechts twee jaar later met een vergelijkbaar probleem geconfronteerd werd, en in 2003 zelf het veld moest ruimen. Opnieuw een voorbeeld van een relatief kleine gebeurtenis met grote uitwerking, welke mogelijk was door (in dit geval) het gebrek aan eerdere samenwerking tussen etnische groepen. Waar de lange periode van instabiliteit zo in 1980 startte met een klassenoorlog, eindigde deze drieëntwintig jaar later met een etnisch conflict.

Conclusie

Liberia. Van *The Love of Liberty Brought Us Here*, naar een Verloren Paradijs. Opgericht vanuit idealisme, geconfronteerd met realisme. Tijdens de beschreven reis door de Liberiaanse geschiedenis, werden achtereenvolgens de oprichting, ontwikkeling, en de moeilijke periode van nationaal conflict beschreven. Vanaf het begin was er sprake van een duidelijke hiërarchie en een klassenscheidingslijn tussen de Americo-Liberiaanse bevolking en de inheemse etnische groepen. Dit kenmerkt de Liberiaanse natie, en bleek ook de belangrijkste macroconditie of lange termijn-factor te zijn.

De veronderstelde interactie tussen het macro- en microperspectief vormde het uitgangspunt van deze thesis. De hoofdvraag werd op pagina 7 als volgt geformuleerd: 'Hebben structurele lange termijnfactoren op het gebied van constitutioneel design en natievorming het potentieel voor de micro-oorzaken van de burgeroorlog gecreëerd, en zo ja, op welke wijze?'

Uit de beschrijving in het eerste gedeelte bleek inderdaad dat de wijze waarop de republiek door de kolonisten ingericht was, elementen bevatte die de ongelijkheid, en hiermee de kans op een conflict, bevorderden. Het meest sprekende voorbeeld hiervan was misschien wel de beslissing van de *settlers* de lokale bevolking géén Liberiaans burgerschap toe te kennen, waarmee de facto besloten werd dat de toekomst van het gebied bepaald zou worden door de nieuw te vormen Americo-Liberiaanse elite.

Vervolgens bleek in hoofdstuk twee dat in de aanloop naar de uitbraak van de eerste burgeroorlog etnische scheidslijnen belangrijker werden, doordat de coupplegers van Samuel Doe vooral uit één specifieke groep afkomstig waren. Hierdoor ontstond concurrentie met andere groepen. De decennia daarvoor speelde deze scheidslijn tussen de inheemse stammen geen rol, enkel de Americo-Liberiaanse subgroep maakte destijds de dienst uit. Oefening op het gebied van *power-sharing* en noemenswaardige politieke participatie van de inheemse bevolking had zodoende nooit plaatsgevonden. Dit bleek wel toen Charles Taylor de macht kwijtraakte door precies dat niet te doen; het delen van macht met alle relevante partijen.

Zodoende werd een micro-factor, de groeiende etnische verdeeldheid, relevant door de macroconditie van klassenongelijkheid en had hierdoor significante invloed op het verloop van de Liberiaanse geschiedenis. Ook andere kleinere gebeurtenissen bevestigen het beeld van opgebouwde frustratie over het klassenonrecht, zoals de *rice riots* van 1979 (zie pagina 16) en de wijze waarop afgerekend werd met de voormalige Americo-Liberaanse machthebbers (pagina 19).

Concluderend kan hierdoor gesteld worden dat de hoofdvraag positief beantwoord dient te worden. Macrofactoren schiepen het potentieel voor de staatsgreep en daaropvolgende burgeroorlogen door kleinere gebeurtenissen (*micro-events*) mogelijk te maken. Deze kleinere gebeurtenissen speelden vervolgens een belangrijke rol aan het begin van én tijdens de periode van instabiliteit.

Liberia leerde hiermee een moeilijke les; de eerste republiek van Afrika ging door een diep dal, waarin honderdduizenden van haar bewoners het leven lieten. Een hiërarchische structuur met grote klassenverschillen creëerde een werkelijkheid waarin sommigen geen andere uitweg zagen dan het geweld. De toekomst zal nu uit moeten wijzen of het optimisme waarmee de stichters *The Love of Liberty Brought us Here* tot nationaal motto verhieven, daadwerkelijk kan herleven.

Discussie

Al voor het begin van de analyse werd duidelijk dat Liberia vanwege een aantal kenmerken lastig te vergelijken is met andere Afrikaanse staten. Zo kent buurland Sierra Leone ook een geschiedenis met voormalige slaven als *settlers*, maar deze slaven kwamen uit delen van het Britse Rijk en het gebied is later ook door die mogendheid gekoloniseerd. Mede daarom werd het eiland Zanzibar genoemd; daar was immers wel sprake van kolonisatie door niet-Westerse groepen. Ook Zanzibar is later echter overheerst door het Britse Rijk, en kent in tegenstelling tot Liberia dus geen volledig onafhankelijke geschiedenis.

Hoewel een gedegen vergelijkend onderzoek hierdoor minder eenvoudig is; is er binnen de casus Liberia nog genoeg ruimte voor verder vervolgonderzoek. Zo is het wetenschappelijk relevant de periode direct na het einde van de tweede burgeroorlog (2003) tot het heden nader te analyseren, een onderwerp dat in deze thesis niet aan bod kwam. Uit die verdere verdieping zou duidelijk kunnen worden in hoeverre Liberia onder president Johnson Sirleaf daadwerkelijk breekt met het verleden; of dat oude patronen (zoals de klassen ongelijkheid en etnische verdeeldheid) nog steeds aanwezig zijn.

Ook de invloed van externe factoren is vanwege de beperkte ruimte zo goed als onaangeroerd gebleven. Sinds de onafhankelijkheid hebben de Verenigde Staten altijd veel invloed gehad op Liberiaans beleid, en het is relevant om te bezien in hoeverre deze veranderde relatie na het einde van de Koude Oorlog een rol van betekenis speelde in de nationale politiek.

Literatuurverantwoording

(Volgens APSA Style Manual 2006)

Ayany, Samuel G. 1970. *A History of Zanzibar: A Study in Constitutional Development, 1934-1964*. Nairobi: Kenya Literature Bureau.

Buell, Raymond L. 1947. *Liberia: A Century of Survival, 1847-1947*. Vol. 7. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Call, Charles T. 2012. *Why Peace Fails: The Causes and Prevention of Civil War Recurrence*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

Connor, Walker. 1990. "When is a Nation?" *Ethnic and Racial Studies* 13(1): 92-103.

Connor, Walker. 2004. "The Timelessness of Nations." *Nations and Nationalism* 10(½): 35-47.

Crowder, Michael. 1964. "Indirect Rule, French and British Styles." *Africa* 33(4): 197-205.

Englebort, Pierre. 2000. "Pre-Colonial institutions, Post-Colonial States, and Economic Development in Tropical Africa." *Political Research Quarterly* 53(1): 7-36.

Ellis, Stephen. 1995. "Liberia 1989-1994: A Study of Ethnic and Spiritual Violence." *African Affairs* 94(375): 165-197.

Ellis, Stephen. 2001. *The Mask of Anarchy: The Destruction of Liberia and the Religious Dimension of an African Civil War*. New York: NYU Press.

Erk, Jan. 2010. "Is Nationalism Left or Right?" *Nations and Nationalism* 16(3): 423-441.

Erk, Jan. 2013. "The Risks of Scholarly Insulation: When Political Science Forgets Law and History." *Comparative European Politics* 11(4): 530-549.

Gbla, Osman. 2008. "Post-Cold War U.S. Foreign Policy toward Liberia and Sierra Leone." In *The United States and West Africa: Interactions and Relations*, eds. Alusine Jalloh en Toyin Falola. Rochester: University of Rochester Press, 355-370.

Howe, Herbert. 1996. "Lessons of Liberia: ECOMOG and Regional Peacekeeping." *International Security* 21(3): 145-176.

Huband, Mark. 1991. "Liberia: The Power Vacuum." *Africa Report* 36(1): 27-30.

- Huband, Mark. 1998. *The Liberian Civil War*. Londen: Frank Cass Publishers.
- Kramer, Reed. 1995. "Liberia: A Casualty of the Cold War's End." *CSIS Africa Notes* 174: 1-10.
- Kup, Alexander P. 1972. "John Clarkson and the Sierra Leone Company." *The International Journal of African Historical Studies* 5(2): 203-220.
- Lawson, Letitia. 2007. "US Africa Policy since the Cold War." *Strategic Insights* 6(1): 1-15.
- Makkink, David. 2015. "Ethnic Conflict or Class Conflict: The Origins of Ethnic Relationships and Conflict in Zanzibar." Bachelor's Thesis. Universiteit Leiden.
- Mills, Brandon. 2014. "The United States of Africa: Liberian Independence and the Contested Meaning of a Black Republic." *Journal of the Early Republic* 34(1): 79-107.
- Okereke, Godpower O. 2013. "Crime and Punishment in Liberia." *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* 37(1): 63-74.
- Okolo, Julius E. 1981. "Liberia: The Military Coup and its Aftermath." *The World Today* 37(4): 149-157.
- Patton, Adell. 2015. "Civil Rights in America's African Diaspora: Firestone Rubber and Segregation in Liberia." *Canadian Journal of African Studies / Revue Canadienne des Études Africaines* 49(2): 319-338.
- Smith, Anthony D. 2002, "When is a Nation?" *Geopolitics* 7(2): 1-32.
- Spear, Thomas. 2003. "Neo-Traditionalism and the Limits of Invention in British Colonial Africa." *The Journal of African History* 44(1): 3-27.
- Van der Kraaij, Fred. 2013. *Liberia: Van Vrijheidsideaal naar Verloren Paradijs*. Leiden: Afrika Studie Centrum.